

LIFT

ARETÉ

---

www.arete.rs

Zbirka
Fabula

Glavni i odgovorni urednik
Nina Gugleta

Prevod
Nina Gugleta

Naslov originala
Tomo Podstenšek
D V I G A L O

LIFT

Tomo Podstenšek

Prevod
Nina Gugleta

I

Kroz uzani otvor, iza pokrivenog prozora, polako se prikrao prvi plamen svetlosti i na podu je iscrtao jedva vidljivu, bledunjavu prugu koja je nezadrživo postajala sve svetlija. Predmeti u sobi, jedan za drugim, odbacili su tajanstvene noćne oblike i dobijali svoje dosadne dnevne obrise; tamo je stajao orman, ovde je pospano čučala ugaona stolica, pored nje sijala je glatka površina modernog stočića, a u čošku, ispod debelog sloja različite odeće, ležao je ofinger. Svetla pruga na podu sve je više sijala i iznad nje, sve do plafona, digla se prozirnozlatna zavesa prašine, obasjana dodirima sunca.

Na drugoj strani ove zavese, koja se nežno lelujala, nalazio se veliki krevet naslonjen uza zid, preširok za jednog čoveka, a da se na njemu ne oseća usamljeno. Usred kreveta iscrtavao se nepokretan obris ženskog tela; nešto skoro bajkovito bilo je na njoj dok je ležala tamo, s dlanovima umesto jastuka, kao što spavaju princeze u dečjim slikovnicama. Lice je bilo nežno, potezi skoro dečji i vanvremenski; čovek ne bi mogao da joj dâ više od pet godina. Duga, zlatna, umršena kosa padala je preko ramena, odakle se linija tela spuštala prema struku, pa opet zatalasala u kukovima i nastavila još dugo preko sitnom čipkom ukrašene

ivice spavačice. Tako nepokretna, izgledala je više kao privid, nego kao biće i tek jedva primetno talasanje čvrstih, jedrih prsa izdalo je njeno ovozemaljsko postojanje.

Najednom, u sobu prodre s ulice glasan prasak; verovatno iz stare izduvne cevi jer ga prati tupo kašljanje motora. Oči se otvore iznenađeno, više nego uplašeno, s lica nestane milina, linije postanu oštrije, mutan pogled trudi se da prodre kroz guste trepavice, katranasto slepljene od jučerašnje maskare. Dva elegantna, svilenkastoglatka stopala dodirnu pod, ali se brzo predomisle i pobegnu nazad u sigurno utočište bele posteljine. Oči se ponovo zatvore, telo pokušava ponovo da pronade predašnju poziciju, ali ne ide i ne ide. Čak i kroz zatvorene kapke, nezaustavljivo prodire iskrivljena slika sobe, čudno nanizana vrti se oko nevidljive ose; sve brže se vrti, iznenada iskoči iz ležišta i stomak se savije u snažnom grču. Brzi koraci sapliću se do kupatila, u zadnjem trenutku podigne se poklopac ve-ce školjke i usne u obliku trešnje popuste pod pritiskom vinskocrvenog slapa koji se odbija s keramičke površine tako da kapljice poprskaju blede lice. Suze nehotice nakvase oči, ruke grčevito grle ivicu školjke, duga zlatna kosa nemoćno visi u prazno, a telo se bez nadzora savija u divljim naletima, kao da želi u očajničkom pokušaju da izbací svu svoju prljavu unutrašnjost, sve nepotrebne organe – želudac, bubrege, creva, pluća i sav preostali balast koji samo zauzima prostor i pretrpava srce.

Gorak ukus žuči u ustima, još trzaj ili dva i završeno je. Izmučeno biće savije se u dva pregiba i ostane da leži na umirujuće hladnim pločicama. Nekako se jedva oporavi i, neverovatno spretno, iskoči iz spavačice i otpuzi prema kadi. Hladna voda ispere, jedan za drugim, sve grehe prošle noći i naposletku iz kupatila izađe sasvim druga osoba koja se ne seća prošle noći, ni svetlucavih lampica, ni gomme tela koja su se njihala u ritmu muzike, ni usana koje su je celu noć ljubile.

Mekan frotirski peškir brzo klizi po još mekšoj koži; površna je u tome što radi i na telu ostaju brojne kapljice koje liče na sjajne bisere. Vitke noge brzo se vrate u sobu dok za sobom ostavljaju mokre otiske stopala. Oči potraže sat na zidu, preko lepih sočnih usana sklizne jednako sočna ali malo manje lepa reč, bele ruke utonu u velike gomile nasumično izmešane garderobe koja leži svuda po sobi. Na videlo izađu svileni košulja, tamnoplava suknja i za par trenutaka još gornji deo odela, svi komadi poprilično čisti i ne previše zgužvani. Donji veš i pantalone nekim čudom bili su na svom mestu u fioci. Dok se oblačila, brzi pokreti pocepaju najlon čarape; više nema vremena za presvlačenje, srećom je rupa dovoljno visoko da se, uprkos kratkoj suknji, neće videti.

Nakon oblačenja, na redu je ritual šminkanja; ovog puta zbog žurbe u kraćem i okrnjenom obliku. Brz nanos pudera prate još brži potezi karmina. Dok usne rutinski klize jedna preko druge, kapci već nestaju ispod debelog sloja senke, olovka hitro iscrtava oči, a maskara je u svojoj revnosti skoro prestigne, kao što staromodna dama u širokoj haljini zapleše po već dugim trepavicama i uvije ih u dragocenu crninu. Samo još trunka rumenila na obraze i fasada za spoljašnji svet je završena.

A sad, frizura... Trenutak razmišljanja, divlja potraga po fioci, velika šnala za kosu već je na glavi, pa poleti opet nazad među ostalo šarenilo. Na kraju, odlazi u kosu jednostavna gumica, ušivena tamnoplavim, skoro crnim materijalom koja uz pomoć prstiju u nekoliko trenutaka napravi veliki rep, vragolasto razigran i istovremeno s željenim dodirrom mladalačke elegancije. Pošto je jutarnji zadatak neočekivano brzo završen, ostala su dva-tri minuta slobodnog vremena – dovoljno za doručak. Otvori se frižider, zatvori se frižider, prevremeni pogled na hranu opet prizove osećaj mučnine iz stomaka.

Noge ubrzaju prema hodniku i rutniski se ugnezde u par klasičnih crnih cipela s visokom petom, ruke dohvate unapred spremnu žensku tašnu, brava na ulaznim vratima lagano zaškripi, zacvile loše podmazane šarke, sa spoljašnje strane čuje se ključ i strogo ozbiljna mlada dama umereno poslovnog izgleda pohita u susret svojoj uobičajenoj radnoj svakodnevici.

Podjednako odlučnim, ne predugim i ne prekratkim, baš umerenim koracima zaškripi beli pesak na prinudnom parkingu gde je još prošle godine bila trava i nekoliko oronulih sprava za igru. Umesto dečjih glasova, čuje se pri-tajeni zvuk motora i mali zlatnožuti automobil, zaobljen kao jaje, kako i pristaje damskim modelima, odveze se prema gradu.

Za vreme vožnje, baci pogled u retrovizor i rutinski pregleda rezultate šminkanja i prilično je zadovoljna. Oči se polako vrata na put; zapravo tek se spremaju da to urade – u tom kratkom trenutku, dok se pogled zamagli i očni mišići se trude da isprave sočivo u traženju prave fokusne dužine, tišinu razbije prodoran krik cvilećih kočnica.

Pogled se brzo usmeri ka ogledalu; prekasno, posledice nepažnje više nije moguće otkloniti. Na jedva приметnim rupicama u ušima ne njišu se minduše i vrat je prazan; ni biserne, ni zlatne, ni srebrne ogrlice, čak ni najobičnijeg priveska na najobičnijem lančiću nema tamo. Srećom, koža na vratu još je mladalačka i glatko napeta, a uši su veoma lepo oblikovane; na donjem delu su pristojno zaobljene i ni za milimetar previše prirasle. Situacija je, uprkos tome, užasno neprijatna, a zaboravnost i jutarnja žurba očigledno su uzeli svoj danak i na kraju moglo je da se dogodi nešto mnogo, mnogo gore; na primer da se cipele ne slažu sa haljinom ili nešto slično...

Kratka ulica ubrzo se stopila sa širokim bulevarom; sledio je novi zadatak. Bilo je potrebno da se istupi iz kolone, da se desnom trakom zaobiđe što više vozila i da se, pre

sledeće raskrsnice, vrati nazad u levu traku i skrene prema centru grada. Namrštena lica nisu davala previše nade da će nekoga propustiti ispred sebe; red je bio predugačak i sat podmakao za ljubaznost.

Uprkos tome, uključila je žmigavac i strpljivo klizila uz kolonu tražeći slabu kariku u neisprekidanoj koloni lima.

Starija gospođa sa debelim naočarima i noktima zarivenim u kožu volana – otpadne; biznismen bez kose u odelu na pruge koji upravo nešto urla u telefon, takođe ne dolazi u obzir; mlađi par koji ljubljenjem skraćuje čekanje na sledeće pomeranje – hmm... ne, previše su udubljeni u to što rade kako bi mogli da se dogovore za bilo šta drugo; zlovoljno namršten debeli čovek koji u vožnji jede sendvič, takođe ne... A ovaj čovek, srednjih godina, bezvoljan, sivo prosečan, bledunjavih poteza lica, verovatno oženjen, naravno nesrećno, kako drugačije... Da, baš njega je tražila i on čeka baš nju, iako to još uvek ne zna.

Prvo je potrebno privući njegovu pažnju, kratak pritisak na sirenu, kao slučajno, sasvim je dovoljno. Glava se trgne iz zanesenosti, zenice se rašire, usta neznatno otvore kao što je i običaj kada muškarac u srednjim godinama ugleda mladu ženu, pa još i lepu. S druge strane, kroz odškrinuta vrata u srce zasija svetlucav osmeh ispraćen prosečnim pogledom. Trepavice za svaki slučaj zatrepere kao svilena krila leptira i posao je završen; mrvica lažne naklonosti uspešno zamenjena za malecku uslugu.

Ostatak vožnje prođe u rutinskoj zamišljenosti, predivnom stanju budnosti kad se ruke i noge pomeraju same od sebe, kada oči gledaju, ali jeziku bi bilo nemoguće da odgovori šta vide i dok je glava tako blaženo prazna da u njoj ne zatreperi ni najsitnija misao. Odjednom se nađe na cilju svog puta, a da ne zna baš najbolje kako je do tamo došla. Dok je izlazila iz automobila, prođe je blagi osećaj zbunjenosti. Međutim, odmah ga prevaziđe i sa dodatnom odlučnošću požuri dalje.

Zvuk peta ravnomerno odzvanja po betonskom tlu podzemne garaže i na kraju nestane iza vrata lifta. Kažiprst pritisne okruglo dugme s brojem šest, ne dogodi se ništa. Slede još dva nagla, sada već malo frustrirana, pritiska i kad je već izgledalo da će ostati bez odaziva, ipak se začuje tiho brujanje iz stomaka poslovno-tržnog centra i krene prema srcu kutija koja liči na veliki, metalni sanduk, unutra obložen ogledalima umesto mekanim materijalom. Kao što truplu, pre nego što legne u grob, tako i telu u liftu padne teret s duše – ometala bi službenu profesionalnost i bila bi za telo sramota.

Misli odlutaju ka planiranim poslovima, otvori se crna torba, iz nje izlete papiri; šteta dragocenog vremena, zrna nemilosrdno teku iz nevidljivog peščanog sata i svako zrno kao da je od zlata. U nekoliko trenutaka prođu godine, devojka sazri u ženu, još mladu, a ne previše; taman koliko je još prihvatljivo za ozbiljan, *profesionalan* izgled.

Brujanje prestane, vrata se otvore, pognuta glava još lista papire dok duge noge već skreću udesno iza ugla. Gipko telo iznenada se zaleti u veliku, mesnatu masu koja mu se neočekivano stvorila na putu.

Na pod padne elegantna kožna torba, iz ruku ispadnu beli papiri i kafa se prolije po beloj košulji tako da crna fleka prođe kroz belu tkaninu na mermerna prsa. Usne se ogorčeno napuće, oči napola zatvore, kroz duge trepavice pogled naglo potraži krivca za iznenadnu nesreću.

Isti u užasu promrmlja nerazumljivo izvinjenje, sluđen još više nego što dolikuje događaju. Njegov strah je suvišan; tog jutra previše žuri da bi se isplatilo uputiti pažnju nevažnom uzroku neprijatnog događaja. Kolena se saviju, glava sagne, a ruke užurbano pokupe rasute papire.

Sada i njemu padne na pamet misao, zapravo ne, to uopšte nije misao, aktivira se refleks da pomogne u popravljanju nastale štete. Nisu sluđene samo njegove misli, ne podrhtavaju samo njegove debele usne i ruka drhti,

sluđena je i u toj sluđenosti zaboravi da još uvek u ruci drži plastičnu čašu napola prosute kafe. I pošto se nagnula prema podu, ta kafa, zapravo – ostatak od nje, u elegantnom slapu izlije se na ženski vrat savijen poput labudovog.

Šokiran vrisak raspára hodnik kao strela koja udara preko nebeskog svoda. Tamo gde seva ubrzo i zagrmi – šamar odjekne po mesnatom, zaraslom obrazu i pre nego što se završi odjek, potkrepi ga i glasno: *Idiote!* Potom duge noge na visokim potpeticma besno pohrle prema svojoj kancelariji, a *idiot* upijajući začuđeno podrugljive poglede prolaznika, osramoćeno stoji u bari od kafe.

I I

U dugoj koloni automobila uhvaćenih u jutarnji špic, koja se vije prema centru grada, tu i tamo štrči neki koji svojom veličinom, oblikom, markom i modelom otkriva bogatog vlasnika. U jednom od tih sedi za volanom sređeni stariji gospodin, vidno uznemiren više od svojih saputnika u koloni. Obično odlazi na posao sat vremena ranije, tako da nije naviknut na svakodnevne zastoje. Kao da postojeće stanje neprijatnog čekanja nije bilo dovoljno, iznenada primeti kako automobil iza njega izlazi iz reda, odvozi se u susednu traku i dobrih četrdeset metara dalje bestidno uključuje levi žmigavac i opet se vraća u kolonu.

Na tren mu je u glavu jurnula vrućina i osetio je pulsiranje vena na slepoočnicama. Nije ga naljutio gubitak jednog mesta za čekanje (za njegov poslovni uspeh u najvećoj meri bila je zaslužna upravo sposobnost da napravi razliku između važnih i nevažnih pojava u životu), razbesnela ga je ljudska bezobzirnost, kao i kad god je neko kršio pisana ili nepisana pravila društvenog ponašanja.

Duboko uzdahnuvši, pomirio se s tim da su ljudi podivljala horda bez najmanjeg osećaja za red i u imeniku je potražio broj svoje sekretarice.

„Dobro jutro, Maruša. Slušajte, danas ću malo zakašniti... Pripremite mi, molim vas, svu dokumentaciju o slučaju Virberg, da ne gubim vreme u traženju. Da, da, tako... Dobro, doviđenja!”

Potom je u mislima obradio sve današnje obaveze; pored slučaja Virberg, gde se radilo o iznajmljivanju poslovnih prostora, imao je još tri sastanka sa interesentima za oglasni prostor i razgovor s nekim francuskim investitorom. Nakon toga morao je da pregleda i napredovanje građevinskih radova u garaži i da potpiše nekoliko ugovora – sasvim uobičajen radni dan.

Pošto je na kraju stigao do ulaza u garažu, čija je utroba virila ispod podnožja visoke, u staklo obučene zgrade, profesionalno je zagledao radnike koji su se vrzmali po obližnjem gradilištu. Najednom je čuo sviranje u znak upozorenja, a trenutak kasnije i bučno škripanje metala, pošto je rampa na ulazu počela da struže po limu karoserije na prednjoj strani njegovog automobila. Iz grla je pustio očajan krik, naglo je krenuo u rikverc, pritisnuo dugme na automatu, žestoko iščupao ponuđenu karticu za parkiranje i krenuo ispod podignute rampe. Uz to nije zaboravio strogi pogled prema nadzornoj kameri, kao da je njime hteo da spreči smeh čuvara koji se negde nedaleko odatle u svojoj skućenoj sobici smeje na sav glas u monitor.

Nervozno je vijugao po tunelima garaže i parkirao na svom mestu. Izašao je iz auta i pogledao štetu. Velika, srebrna ogrebotina razvučena celom širinom automobila i udubljen lim.

Zaista neprijatna stvar, a na kraju – samo to. Pobesneo je više zbog svoje nepažnje i rasejanosti, nego zbog nastale štete. Pre deset ili petnaest godina tako nešto nije moglo da mu se dogodi...

Kao stari vuk kada oseti da se polako, ali sigurno bliži kraj njegovom vođenju stada, na trenutak se pritajio, a potom divlje otišao dalje, čvrsto odlučan da kao dokaz svoje

moći rastrgne prvo biće koje mu se nađe na putu. Do lifta se već smirio; emocije su i ovog puta nemoćno kapitulirale pred navalom neumoljivog racionalizma.

Kad je ušao u hodnik ispred svoje kancelarije, imao je na licu sasvim običan izraz – stroga, odlučna smirenost, začinjena prstohvatom aristokratskog.

„Dobro jutro, mape u vezi sa slučajem Virberg čekaju vas na radnom stolu, sekretarica gospodina Grma otkazala je preko telefona današnji sastanak, radnici iz održavanja doneli su peticiju u vezi s uslovima rada, iz banke su javili da je kredit i zvanično odobren, ovde imate današnju poštu, novine su na svom mestu, a odmah vam nosim i kafu”, sekretarica je odrecitovala jutarnji raport.

„Dobro! Da li je Grm predložio nov termin sastanka?”

„Njegova sekretarica pitala je da li biste mogli da ga primite sutra.”

„Da? Reci da sam cele nedelje zauzet. Možda sledeće srede... A onda, naknadno, pomeri sastanak za još dan-dva, znaš već kako to ide!”

„Da, gospodine.”

„Donesi mi već jednom tu kafu, da mogu da počnem da radim.”

„Odmah, gospodine.”

Zatim je seo u fotelju, nagnuo se iznad jutarnjih novina i rutinski ih prelistao. Jedva je primetio šolju koja mu se našla pored desne ruke, promumlao *hvala* i uzeo tri duga gutljaja. Vreme mu je bilo previše dragoceno za bilo kakva banalna uživanja i lagano srkanje kafe.

Onda je zaronio u slučaj Virberg. Nevidljive Marušine ruke odnele su praznu šolju, kao što su je i donele. Tokom vremena pogled mu je odlutao preko ivice belih papira i na trenutak se zadržao na slici automobila u novinama. Preko volje dunuo je kroz nos i podigao telefonsku slušalicu.

„Maruša? Jutros sam malo ogrebao auto... Aha, već znate?... Da li je već sve dogovoreno s auto-limarom